

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

Дається аргументація необхідності формування стратегії інноваційно-інвестиційної політики регіонального розвитку туризму в Україні.

Ключові слова: туризм, інноваційно-інвестиційна політика, регіонологія, інвестиційна стратегія.

I. Вступ. Сьогодні в усьому світі туризм відіграє вагомий роль у залученні до бюджету країни валютних надходжень, підвищенні освітньо-культурного рівня громадян, поліпшенні здоров'я населення, демократизації суспільства. Тому розвиток туризму в Україні, підняття його рівня до міжнародних стандартів стає однією з головних задач нашого суспільства. Основною умовою розвитку туризму є проведення ефективної державної інноваційно-інвестиційної туристичної політики. В цілому туристична політика – це система заходів соціально-економічного та іншого характеру, що здійснюється парламентами, урядовими, державними і приватними організаціями, асоціаціями і установами, які відповідають за туристичну діяльність, з метою регулювання і координації туристичної галузі, формування умов для її розвитку [2, 56].

II. Постановка завдання. Важливість проведення інноваційно-інвестиційної політики регіонального розвитку туризму зумовлена наступними основними факторами:

1. Розвиток туризму є політична задача. Це пояснюється здатністю міжнародного туристичного руху охоплювати різноманітні країни і регіони. При цьому, відчутність організаційних і обмежувальних заходів може зумовити різного роду небезпечні явища для країни. З іншого боку, розвиток туризму значною мірою залежить від визначених пріоритетів держави у внутрішній та зовнішній діяльності.

2. Туризм як господарський (економічний) феномен. У цьому зв'язку туризм має різноманітну дію – він поліпшує доходи суспільства, є значною сферою використання

робочої сили. У країнах з високим рівнем розвитку туризму забезпечуються значні валютні надходження до бюджету за рахунок діяльності цієї сфери.

3. Взаємодія туризму і навколишнього середовища. Безперечно, туристичний процес відбувається з безпосередньою участю природи, ландшафтів, поселень, інфраструктури і т. д. Нині посилюються вимоги туристів до чистоти навколишнього середовища. Тому державні установи, використовуючи законодавчі акти та інвестиції, мають забезпечувати зменшення забруднення природи з метою створення привабливих умов для туристичної діяльності.

4. Туризм як соціальне явище. Рекреація та туризм є складовими якості життєдіяльності і впливають на відновлення робочої сили. Отже, в національних і суспільних інтересах необхідно сприяти розвитку всіх видів рекреаційно-туристичної діяльності.

5. Важливим моментом у справі розвитку туризму в Україні, формування політики його регіонального розвитку є прийняття Закону України «Про туризм», в якому, зокрема, зазначається: «Держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і створює умови для туристичної діяльності» [1, 19].

III. Результати дослідження. Нині особливо зростає значення політики регіонального розвитку туризму як важливого важеля державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів. Тому вагомим напрямком державної політики розвитку туризму є його регіонологія.

Політика регіонального розвитку туризму має такі основні цілі:

– забезпечення державної підтримки розвитку рекреаційно-туристичної діяльності в регіоні;

– формування іміджу туристичного регіону з метою залучення найбільшої кількості туристів;

– збільшення кількості грошових, в тому числі валютних, надходжень до місцевого

бюджету, на основі раціонального використання наявних потенційних можливостей;

– збереження чистоти навколишнього середовища, охорона природних і рекреаційно - туристичних ресурсів.

Політика регіонального розвитку туризму покликана створювати умови для об'єднання інтересів держави, регіонів, туристичних підприємств, організацій, а також сприяти поповненню Державного і місцевого бюджетів.

Серйозною проблемою на шляху розвитку туризму є його фінансування.

У зв'язку з обмеженістю коштів Державного бюджету стає необхідним залучення для розвитку туризму різноманітних інвесторів, підписання лізингових контрактів (при цьому на перший план мають висуватися інтереси регіону). Для цього важливо мати сприятливий інвестиційний клімат, а також фінансово-економічні та правові умови, що передбачають удосконалення ціноутворення і оподаткування.

На регіональному рівні сприятливою умовою для розвитку туризму є забезпечення ефективної координації діяльності різних галузей економіки, від яких залежить якість надання туристичних послуг, а також створення міжгалузевих корпоративних систем з питань рекреаційно-туристичної та страхової діяльності, торгівлі, транспорту, що забезпечують приймання і якісне обслуговування відвідувачів.

Однією з проблем, що гальмує розвиток туризму в країні, є недостатня інформованість клієнтів, інвесторів та інших зацікавлених осіб про рекреаційно-туристичний потенціал окремих регіонів. Тому проблеми, що пов'язані з формуванням комплексної бази даних, паспортизацією рекреаційно-туристичних об'єктів, випуском сучасної рекламної продукції, проведенням конференцій, семінарів, відкриттям представництв у країні та закордоном, чекають на своє вирішення.

Важливим є проведення модернізації і реконструкції туристичних закладів, підняття їх рівня до міжнародних стандартів. У цьому належне місце має бути відведено організації інноваційних форм розвитку туризму.

До таких форм, насамперед, належить віднести спеціальні (вільні) рекреаційно-туристичні зони, курортні поліси, кластери та лінійні корпоративні утворення в мережі го-

тельного господарства. Їх створення і ефективне функціонування потребують наукового підходу до забезпечення програмно - проектних розробок, їх реалізації та програмного управління.

Інноваційно-інвестиційна політика регіонального розвитку туризму передбачає визначення державних і регіональних пріоритетів, а також нову організаційну та структурну переорієнтацію системи наукових досліджень і програмно-проектних розробок, створення інноваційних структур.

За таких умов інвестиційна діяльність в туристичних регіонах має бути спрямована на забезпечення:

соціально-економічного розвитку регіонів на базі раціонального використання їх рекреаційно-туристичного потенціалу, відтворення місцевих ресурсів та охорони навколишнього середовища;

підвищення технологічного та інформаційного рівня всіх сфер рекреаційно-туристичної діяльності для досягнення

конкурентоспроможності продукту та послуг туристичних підприємницьких структур;

комплексного розв'язання міжгалузевих науково-технічних та організаційно-управлінських проблем з метою активізації розвитку туризму; стратегічного розвитку туризму, сприяння створенню інноваційних форм його організації і управління.

Складовими інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку туризму є: інвестиційна стратегія; інвестиційні програми; заходи щодо створення сприятливого інвестиційного клімату; заходи із залучення інвесторів.

Стратегія – це детальний всебічний комплексний план досягнення поставлених цілей. Можна виділити два основні напрями у виборі регіональної стратегії.

Перший напрям полягає у створенні стартового капіталу шляхом продажу акцій діючих підприємств і залучення інвесторів у масштабні спільні проекти. На цій основі будується економічна стратегія й програма розвитку.

Другий напрям у виборі регіональної стратегії – визначення точок зростання економіки туризму, здатних дати велику віддачу. Перша черга інвестицій у цьому випадку забезпечує випуск акцій під програми точок зростання і створення на цій основі регіонального фінансового ринку.

З вибором стратегії пов'язана розробка планів проведення досліджень та інших форм інноваційної діяльності. На основі прийнятої стратегії розробляється конкретна програма розвитку туризму в регіоні та як її складова частина – інвестиційна програма.

Необхідною умовою реалізації інвестиційної програми є сприятливий інвестиційний клімат. Останній залежить насамперед від загальноекономічної і політичної ситуації. Складовою інвестиційної програми є розробка регіонального інвестиційного законодавства. На регіональному рівні діяльність щодо забезпечення інвестиційної привабливості для інвесторів полягає в розробці комплексу документів, що складають інвестиційний паспорт туристичного регіону.

Нині в Україні використовується дуже обмежена кількість способів і шляхів залучення іноземних інвестицій. Домінуючим має бути створення підприємств та інноваційних структур з іноземними інвестиціями.

- В цілому, залучення іноземних інвестицій значною мірою залежить від розв'язання проблем макроекономічної стабілізації й активної дії всіх важелів економічного регулювання інвестиційної діяльності, а саме:

- суворо дотримуватися визначених пріоритетів у розвитку економіки; мати розгорнуті плани напрямків і механізму публічного контролю за їх виконанням;

- впровадити персональну відповідальність високих урядовців за термін і напрями використання іноземних інвестицій, а також широке інформування про це громадськості;

- вирішити питання про надання підприємствам і організаціям з іноземними інвестиціями, які мають статус юридичної особи України, права власності на земельну ділянку, на якій розміщуються об'єкти інвестування.

Передбачення інвестиційного клімату і визначення інвестиційної привабливості потребують загальноновизнаних теоретичних і методичних розробок щодо формування іміджу рекреаційно-туристичних регіонів. Відомо, що у США регулярно публікуються індекси рейтингу штатів за різними критеріями і мають різну спрямованість: політичну, економічну, соціальну, екологічну, рекреаційно-туристичну. Відомі наукові центри та інвестиційні компанії періодично публікують

ранговий за ступенем інвестиційної привабливості перелік країн з метою орієнтації потенційних інвесторів.

Назріла потреба в оцінюванні інвестиційної привабливості рекреаційно-туристичних регіонів України, яке може здійснюватися за такими загальними показниками:

- оцінка і рівень використання рекреаційно-туристичного потенціалу регіону;

- рівень розвитку соціально-туристичної інфраструктури регіону; рівень розвитку інвестиційної інфраструктури;

- рівень розвитку ринкових відносин і комерційної структури рекреаційно-туристичного регіону;

- рівень криміногенних, екологічних та інших ризиків.

Кожний синтезований показник оцінюють за сукупністю аналітичних показників, що входять до його складу. Кількісну оцінку кожного синтезованого показника отримують підсумуванням рангових значень (у системі регіонів), що входять до складу аналітичних показників.

На основі кількісної оцінки розглянутих синтезованих показників (отриманої за сумою їхньої рангової значимості) розраховують інтегральний показник оцінки інвестиційної привабливості рекреаційно-туристичних регіонів. При цьому враховують, що окремі синтезовані показники відіграють різну роль у прийнятті інвестиційних рішень. За значенням розрахованого інтегрального показника визначають конкретне місце рекреаційно-туристичного регіону щодо інвестиційної привабливості у загальному складі регіонів країни.

По кожній групі регіонів рекомендації можуть бути диференційовані за галузевими напрямами інвестування. Такий підхід щодо визначення рівня інвестиційної привабливості кожного рекреаційно-туристичного регіону країни є лише орієнтиром для окремих інвестиційних компаній і фірм.

Крім того результати такого оцінювання не становлять перешкод приватному інвестуванню об'єктів у рекреаційно-туристичних регіонах із низькою інвестиційною привабливістю. Вони лише попереджають, що інвестиційні рішення в таких регіонах мають прийматися лише після скрупульозного оцінювання бізнес-планів щодо їхньої ефективності.

Система управління інноваційно-інвестиційними процесами в туристичному регіоні зводиться до узгодження інтересів інноваторів та інвесторів з інтересами інших учасників інноваційно-інвестиційної діяльності та координації їх дій.

Організаційна складова системи управління інноваційно-інвестиційними процесами рекреаційно-туристичного регіону включає такі елементи:

1. Стратегічне планування – формування у стратегічному плані цілей, виражених в конкретних фінансових показниках, та є критеріями ефективності, які визначаються у процесі відбору проектів. Це набуває особливого значення в умовах дефіциту коштів, коли необхідно раціонально розподілити ресурси між короткостроковими високодохідними проектами та інвестиціями у довгострокові проекти із визначеним соціально-економічним ефектом.

2. Створення інформаційно-консультативної бази діяльності – загальною умовою здійснення управління є оперативна поінформованість щодо стану відповідної сфери. Ступінь чіткості функціонування структур обробки інформації значною мірою визначає загальну ефективність діяльності будь-якої організаційної складової.

Інформаційно-консультативна база забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності фондів повинна включати:

- виставки закінчених розробок і продуктів;
- регіональні інформаційні центри;
- повний банк даних про туристичні фірми, готельні і санаторно-курортні комплекси, інші об'єкти соціально-туристичної інфраструктури, публікації з відповідних проблем;
- державний інформаційний банк технологій базового призначення; окремі посередницькі та консалтингові структури.

3. Вибір інноваційних проектів розвитку рекреаційно-туристичної діяльності через комплексну експертизу. Об'єктивність рішень, що приймаються, значною мірою залежить від регламентованості всіх етапів і деталей конкурсної процедури та обґрунтованості експертизи. Організаційна структура і методика експертизи проектів мають забезпечувати своєчасність, компетентність і незалежність експертних висновків, голов-

ним питанням яких є окупність витрат. Експертизу можна вважати об'єктивною, якщо результати конкурсу корегують з об'єктивними індикаторами, що характеризують рівень інтенсивності інноваційної діяльності.

4. Забезпечення рекреаційно-туристичної діяльності фінансовими ресурсами. Формування інвестиційних ресурсів здійснюється за такими етапами:

- визначення потреби у загальному обсязі інвестиційних ресурсів;
- аналіз і відбір джерел, які відповідають обраним критеріям;
- визначення оптимальної структури джерел формування інвестиційних ресурсів;
- визначення методів фінансування окремих інвестиційних програм та проектів.

Для зниження ризику система джерел фінансування має бути диверсифікованою за строками погашення та за видами джерел. Формування системи управління інноваційно-інвестиційними процесами в рекреаційно-туристичних регіонах України залежить від методичного забезпечення процедури прийняття рішень. Найбільш важливим завданням управління є розподіл фінансових ресурсів через обмеженість бюджету.

IV. Висновки. Вибір пріоритетів у розвитку рекреаційно-туристичних регіонів та їх селективна підтримка на основі конкретних напрямів досліджень і розробки є базовим елементом наукового обґрунтування стратегії. Проблема вибору пріоритетів інвестування існує на двох рівнях: при визначенні структури розподілу коштів між напрямками діяльності та в межах окремого напрямку.

Головні критерії пріоритетності інвестування розвитку рекреаційно-туристичного регіону:

- наукова і організаційно-технологічна перспективність проблеми;
- кількість і якість отриманих раніше результатів;
- параметри рекреаційно-туристичного потенціалу території та науково-методичні його виміри;
- оцінка існуючої підтримки вирішення проблеми.

Головною метою у процесі реалізації інноваційних проектів розвитку рекреаційно-туристичного регіону є попередження відхилень якісних параметрів створюваного продукту і послуг та витрат, що передбачені у

проекті; забезпечення належного контролю за раціональною організацією та якістю робіт на об'єктах рекреаційно-туристичних послуг.

1. Закон України «Про внесення змін про Закон України «Про туризм» // Український туристичний вісник. Інформаційний бюлетень. – К.: 2004, № 1 – С. 18-34.

2. Герасименко В. Основы туристического бизнеса. Учебное пособие -Одесса: Черноморье, 1997. – 187 с.

3. Регіонологія туризму: навчально-методичне видання / Стеченко Д. М., Сабадош Г. О., Охріменко А. Г. та ін. / За наук. ред. Д. М. Стеченка. – К.: Вид-во «КУТЕП», 2004. – 220 с.

There is argumentation of necessity to create the strategy of innovative investment policy of regional development of tourism in Ukraine.